

та надання, їй таким чином, якості наукового знання.

Водночас, для правової науки як частини гуманітарної сфери знань властиві особливості, які дозволяють поставити під сумнів доцільність використання описаного вище процесу отримання наукових знань. Серед іншого вкажемо на наступне.

По-перше, право є явищем соціальним, більш того, соціокультурним: його зміст є різним в межах різних правових культур; право нерозривно пов'язане з цінностями суспільства; право є елементом культури відповідного соціуму. А відтак, виникає запитання: а чи можна логічними засобами пізнати всебічно явища культури? Відповідь на це питання на сьогодні є однозначною: звісно, що культуру не можна пізнати логічними засобами: культура – це в першу чергу не форма (епістемологія якої може бути здійснена за допомогою логічних методів), а зміст (який не можна пізнати за допомогою логічних методів).

По-друге, право дуже тісно пов'язане з мораллю. Більш того, не може бути аморального права. Доволі чітко це положення простежується в межах школи природного права, яка превалує в західній правничій культурі (нагадаємо, Україна обрала для себе євроінтеграцію як вектор розвитку), що стало фактором імплементації теорії правової держави, принципу верховенства права, визнання людської гідності, людських прав і т.д. Системно і аргументовано взаємозв'язок права і моралі висвітлив відомий філософ права Л. Фуллер, зокрема, у праці «Мораль права». Філософ, виокремлюючи мораль обов'язок та мораль прагнення, пов'язує право з першим різновидом моралі [1].

1. Фуллер Лон Л. Мораль права / пер. з англ.. Н. Комарова. Київ: Сфера, 1999. 232 с.

Маргулов Артур Худувич
професор кафедри
соціально-гуманітарних дисциплін
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ,
доктор історичних наук, доцент

СТРУКТУРНІ ДЕФОРМАЦІЇ ОСВІТНІХ ПОСЛУГ В УМОВАХ ПАНДЕМІЇ COVID-19

В умовах глобалізованого суспільства COronaVirus Disease 2019 дуже швидко перетворився з інфекційного захворювання на глобальну пандемію. Світова спільнота не була готова до таких викликів, що промовисто продемонструвало етапи його поширення. Безпорадність сталих міжнародних інституцій забезпечити колективний захист призвів до суттєвих соціальних деформацій. Поширення COVID-19 стало початком змін усталених ментальних орієнтацій та практик повсякденного життя мешканців планети.

Наслідки цих змін відчули на собі усі традиційні соціальні інституції. Вперше за все своє існування інститут освіти став перед викликом докорінної трансформації за умов обмеження часу, ресурсів та компетенції учасників освітнього процесу. Нашій увазі представлено аналіз анкетування здобувачів вищої освіти юридичного факультету Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ. Опитування було проведено навесні 2020 року під час першої хвилі карантинних обмежень та запровадженні дистанційних освітніх практик. У опитуванні взяли участь 175 здобувачів вищої освіти (бакалаврський освітній рівень). Опитування було ініційовано та проведено співробітниками відділення психологічного забезпечення ВКЗ Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ.

Так на питання «Чи вчасно Ви отримали інформацію про перехід на навчання з використанням технологій дистанційного навчання?» 90,5% здобувачів першого курсу відповіли – «так», 82,5% здобувачів другого курсу відповіли – «так», 83% здобувачів третього курсу відповіли – «так», 77,3% здобувачів четвертого курсу відповіли – «так». Переважна більшість респондентів підтвердило про розпочатий навчальний процес із використанням дистанційних технологій: перший курс – 97,6%, другий курс – 93,7%, третій курс – 89,4%, четвертий курс – 99,9%. Використаний інструментарій дистанційних форматів складається з використання платформ: Zoom, Viber, сервісів Google. Складнощі які відчули здобувачі були наступними: у першого курсу – незручність користування платформами (47,6%), відсутність доступу до мережі (40,5%); у другого курсу – відсутність чітких вимог до вико-

нання завдань (49,2%), відсутність доступу до мережі (39,7%); у третього курсу – неможливість з об'єктивних обставин виконувати завдання (44,7%); у четвертого курсу - відсутність чітких вимог до виконання завдань (50%). На питання про бажання залишити дистанційну форму навчання після карантинних обмежень маємо наступну статистику: перший курс відповів – 57,1% - ні, 26,2 – так; другий курс – 47,6% - ні, 22,2% – так; третій курс – 46,8% - ні, 23,4% – так; четвертий курс – 50% - ні, 9,1% – так.

Вимушена зміна стаціонарної форми навчання на дистанційну стала несподіваним явищем для всіх учасників освітнього процесу. На перших етапах її впровадження спостерігалась деяка асинхронність та неузгодженість. Наявність існуючих технологічних новацій надало можливість налагодити комунікацію між навчальним закладом та здобувачами, забезпечити доступ до освітнього контенту. Відсутність традиційних практик дистанційної комунікації у освітньому середовищі відтворили афект її несприйняття частиною учасників освітнього процесу. На підтвердження цієї тези можна навести факт не бажання продовження використання дистанційних форм у освітньому процесі після карантинних обмежень. Треба зазначити, що масовою апробацією дистанційних освітніх практик було покладено початок процесу переведення освітнього процесу на змішану форму. Разом з цим – докорінні зміни усього соціального інституту освіти.

Мінченко Ольга Василівна

доцент кафедри теорії держави та права
Національної академії внутрішніх справ,
доктор юридичних наук, доцент

ЗНАЧЕННЯ ЮРИДИЧНОЇ ЛІНГВІСТИКИ ДЛЯ РОЗВИТКУ ПРАВОЗНАВСТВА

До недавнього часу право сприймалось в межах вітчизняного правознавства суто через призму нормативістського його розуміння за якого воно інтерпретувалось як результат діяльності публічної влади, що знайшла відображення у тексті нормативно-правових актів. Однак, обрання Україною євроінтеграції як напрямку свого подальшого розвитку обумовило необхідність відмови від такого сприйняття права, оскільки західна правова традиція базується переважно на природно-правовому розумінні та гуманістичних цінностях.

Означене стало фактором необхідності визнання як підґрунтя системи права людських прав, людської гідності, верховенства права, демократії, справедливості та ін. Що, у свою чергу, є чинником певного несприйняття вітчизняною правничою наукою такого розуміння права. Це пов'язане із усталеністю підходу, який передбачає наявність чітких приписів, регулюючих соціальну поведінку та мінімізацію у понятійно-категоріальному апараті юриспруденції термінів з неоднозначним змістом. Водночас, як ми вказали, такі цінності як справедливість, гідність, верховенство права, право навряд чи можуть бути однозначно визначені. А саме вони і є підґрунтям системи права. При цьому неоднозначність сприйняття вказаних явищ впливає і на неоднозначний зміст самого права.

У таких умовах складність сприйняття права посилюється і самою природою права, що обумовлює його конкретний характер, на відміну від закону, якому іманентна абстрактність. Так, законом закріплюються моделі соціальної поведінки (у тому числі поведінки забороненої), а життя є багатоманітним, відтак, правова модель, закріплена у нормативно-правовому акті, не може урахувати весь плюралізм життєвих ситуацій. Саме тому правники, розв'язуючи правову справу, мають спиратися на право, яке має конкретний характер.

До означено варто також додати, що в умовах постмодерного суспільства предмети і явища сприймаються через різні дискурси, що актуалізує проблематику герменевтики. У тому числі й у сфері гносеології правових явищ і процесів.

Вказані обставини стали фактором утворення міждисциплінарної системи знань, означеної як юридична лінгвістика, яка і покликана стати епістемологічним підґрунтям царини права через вивчення правового дискурсу, мови права, семіотичних аспектів права тощо.

Водночас, на сьогодні проблематика юридичної лінгвістики через призму правознавства ще не стала предметом комплексного пізнання, що і визначає актуальність дослідження.

Виходячи з усталеного розуміння теорії, можна стверджувати, що юридико-лінгвістична теорія являє собою систему узагальнених знань про право, правові явища та процеси, яка розглядає їх як